

УДК 930.2:[392.1:392.51](477.86=161.2)

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2023.01.058>

ЗВИЧАЇ, ОБРЯДИ І ПОВІР'Я, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІНЧАННЯМ МОЛОДЯТ НА ПОКУТТІ

Леся ГОРОШКО-ПОГОРЕЦЬКА
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8741-2467>

кандидатка історичних наук,
старша наукова співробітниця,
відділ етнології сучасності,
Інститут народознавства НАН України,
проспект Свободи, 15, 79000, Львів, Україна,
e-mail: horoshyna@gmail.com

Актуальність зазначеної теми засвідчується живим побутуванням весільного обряду в українській традиції. А тому метою статті є розгляд комплексу звичаєво-обрядових і світоглядних явищ, пов'язаних зі створенням нової сім'ї.

Об'єктом дослідження є традиційний світогляд і звичаєво-обрядова культура жителів Покуття, а *предметом* — звичаї, обряди і повір'я, пов'язані з вінчанням молодят на Покутті. Серед них — чинності, за допомогою яких наречених випроваджували до шлюбу, прикмети, завдяки яким намагались спрогнозувати їхнє подружнє життя, магичні дії, що мали «забезпечити» провідну роль у подружжі.

Джерельною основою дослідження є матеріали власних польових досліджень авторки впродовж 2013—2014 рр. у селах Коломийського, Городенківського, Снятинського, Тлумацького і Тисменицького районів Івано-Франківської області, а також праці кінця ХІХ — поч. ХХІ століття.

Методологія ж роботи ґрунтується на загальнонаукових методологічних принципах та основних вимогах, які ставляться до праць історико-етнологічного спрямування. З'ясовано, що розглянутий етнолокальний варіант весільної звичаєвості Покуття має питомі українські риси, зберігаючи при цьому самобутній вияв.

Ключові слова: вінчання, шлюб, весілля, молодята, молодий, молода, Покуття.

Lesya HOROSHYNA-POHORETSKA
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-8741-2467>
Candidate of Historical Sciences (= Ph.D. in history),
Senior Researcher at the Ethnology Institute
of National Academy of Sciences of Ukraine,
Svobody Avenue, 15, 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: horoshyna@gmail.com

CUSTOMS, RITES AND BELIEFS, ASSOCIATED WITH THE CHURCH WEDDING OF THE NEWLYWEDS IN POKUTTIA

The *relevance* of the mentioned topic is evidenced by the living existence of the wedding ceremony in the Ukrainian tradition. Therefore, the *purpose* of the article is to consider a complex of customary and worldview phenomena related to the creation of a new family. The *object* of the study is the traditional worldview and custom-ritual culture of the inhabitants of Pokuttia, and the *subject* is the customs, rites and beliefs, associated with the church wedding of the newlyweds in Pokuttia. Among the pre-marriage rites the father's blessing and the last dance of the newlyweds, sprinkling with holy water and grain (sugar) of the young couple are described. The road to the church was accompanied by a number of customary and worldview realities, which aimed to ensure a happy fate for the future spouses (lining up of wedding guests, leading the newlyweds out of the house on a canvas, moving «after the sun», bowing to fellow villagers, etc.). The omens that, according to the beliefs of the inhabitants of Pokuttia, could indicate the fate of the future couple (burning candles, falling of a wreath, crown, necklace, shawl, or the bride's ring), as well as magical actions by which the newlyweds tried to secure the headship of the family, were also analyzed (squatting on the clothes of the chosen one, tearing the kalach, etc.).

The *basis* for the research are the materials of the author's field research during 2013—2014 in the villages of Kolyomyjsky, Gorodenkivsky, Sniatynsky, Tlumatsky and Tysmenytsky districts of Ivano-Frankivsk oblast, and works of the end of nineteenth and the beginning of twenty-first centuries. The *methodology* of this work is based on general scientific methodological principles and the basic requirements that apply to the works of historical and ethnological direction.

It was found out that the ethnocultural version of the wedding customs of Pokuttia has specific Ukrainian features. At the same time it conserves the distinctive manifestation.

Keywords: church wedding, wedding, newlyweds, groom, bride, Pokuttia.

Вступ. Весільна обрядовість є чи не взірцем розмаїття і варіативності народної традиції будь-якого терену, оскільки громада кожного села зуміла витворити самобутній зразок весільного ритуалу, який, хай навіть незначно, все ж зчаста різнитиметься від весільної церемонії сусіднього населеного пункту. Такою ж розмаїтою є і весільна звичаєвість Покуття, а тому не дивно, що деякі самобутні весільні традиції цього терену претендують на те, аби потрапити до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Мова про завивання молодої у с. Корнич на Коломийщині, вбирання деревця у с. Раківчик на Коломийщині та шиття вінка молодій у с. Воскресінці на Коломийщині [1]. Водночас такі ініціативи є свідченням поступового згасання традиції, а тому відтворити деякі фрагменти традиційного весілля покутян сьогодні можна лише завдяки працям дослідників кін. ХІХ — поч. ХХ ст. Л. Вайгеля [2, с. 91—94], О. Кольберга [3, с. 224—336], К. Мрочка [4, с. 481—486], О. Голубовичевої [5, с. 177—193], І. Волошинського [6, с. 2—34], В. Равлюка [7, с. 183—214], М. Гушула [8, с. 426—463], а також деяким пізнішим дослідженням, зокрема й польовим, М. Паньківа [9, арк. 69—97; 10; 11, с. 228—233], В. Нємца [12, с. 185—186], Л. Герус [13, с. 160—170], В. Конопки [14, с. 1342—1357], О. Серебрякової [15; 16; 17], Х. Бойчук [18, с. 154—159], авторки цих рядків [19; 20; 21, с. 580—590], краєзнавчим нарисам з обраного терену [22, с. 403—416; 23, с. 135—141; 24, с. 414—423; 25, с. 200—202; 26; 27, с. 7—64; 28, с. 154—179; 29, с. 77—84; 30, с. 210—220; 31, с. 77—84; 32, с. 65—77; 33, с. 41—45; 34, с. 342—343; 35, с. 172—216, 220—225; 36, с. 301—306; 37, с. 68—74; 38, с. 36—38; 39, с. 31—60] тощо. Власне ці праці й матеріали дають змогу якнай докладніше розглянути обрядодії, пов'язані з вінчанням молодят на Покутті, і відстежити звичаєві зміни, які з часом помережили обрядову канву.

Методологія дослідження ґрунтується на загальнонаукових методологічних принципах та основних вимогах, які ставляться до праць історико-етнологічного спрямування.

Основна частина. Зодягнених молодят узвичаєно благословляли до шлюбу (чинять так і нині).

Задля цього батьки наречених у себе вдома, іноді найближча родина (дідусь, бабуся, хресні батьки, брати й сестри) сідали «на посаг» — за стіл, на лаву, ослін, стільці, часом вкриті веретою чи килимом (с. Чортовець Городенківського р-ну), стелили на коліна скатертину (с. Угринів Тисменицького р-ну), подушку й кожух (сс. Городниця, Далешове Городенківського р-ну), брали в руки хліб («посагові» калачі, «прощеві» хліби) і гуску солі, по чому староста (рідше молодий чи молода, найстарший із гостей) «просив прощі», зазвичай тричі. Ось лише деякі з них: «*Стало це дитячко перед Господом Богом, перед всіма святими і просить благословення у Бога, щоб Господь Бог благословив під вінець милий, на вік щасливий*» (с. Петрів, Павлівка Тлумацького р-ну); «*Так це дитина просит, насамперед Господа Бога, Ісуса Христа, пречистую Діву Марію і всіх світих, і свого отця і свою матер і своїх братів і своїх сестрів і своїх родів близьких і далеких, проскіт і благословіт до шлюбу!*» (с. Ясенів-Пільний Городенківського р-ну); «*Благословляю тебе на добру долю, на щасливе життя. Най тебе Бог благословить*» (с. Чернелиця, с. Лука Городенківського р-ну); «*Се дитина вступає в стан малженский тай просит вперед Господа, а вітак мене яко слугу, аби я вас просив, бо вона не може до вас промовити слова, — жеби сти її прощели і благословили. Ви дедю, ви ненько, і ви стрії...*» (с. Далешове Городенківського р-ну). На це зазвичай відповідала: «*Най Біг проскіт (простит) і благословит!*» (с. Ясенів-Пільний Городенківського р-ну). Своєю чергою молодята ставали навколішки (часом на кожух, с. Чортовець Городенківського р-ну) і цілували батькам коліна, руки, обличчя і калач. А батьки благословляли їх хлібом [2, с. 92; 3, с. 232, 255, 256, 264, 265, 289—291, 300, 303, 318; 6, с. 15—16; 7, с. 192, 195; 18, с. 156—157; 19, арк. 84, 86; 20, арк. 35, 73, 95; 22, с. 406; 23, с. 136; 24, с. 419; 26, с. 35—37; 29, с. 80; 30, с. 216; 33, с. 43; 35, с. 195—196; 36, с. 303; 37, с. 72; 39, с. 44—45] (іл. 1—4).

Подекуди й досі після батьківського благословення молоді «заводять» останній «дівоцький» («парубочий») танець, перетанцьовуючи з мамою, найближчою родиною і товаришами та подругами (с. Загвіздя Тисменицького р-ну) [39, с. 45]. Відтак молодят

Іл. 1. Мамине благословення на Покутті. 1950-ті рр. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 353])

Іл. 2. Батьківське благословення, с. Ісаків Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. 2000 р. (Ілюстрація за джерелом: [40, с. 9])

Іл. 3. Благословення молодої «колачами», с. Підвисоке Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 2015 р. Фото О. Федорчук

Іл. 4. Молода просить «прощі», с. Підвисоке Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 2015 р. Фото О. Федорчук

Іл. 5. Випроводження молодої до шлюбу, с. Ганьківці Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 2015 р. (Ілюстрація за виданням: [13, с. 166])

(окремо чи разом) переводили через поріг, на якому лежали кожух і сокира (с. Гринівці Тлумацького р-ну), вели по простеленому полотні на подвір'я

Іл. 6. Переливання дороги нареченим до шлюбу на щастливе життя, с. Далешове Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. 1970-ті рр. (Ілюстрація за виданням: [41])

(с. Рожнів Косівського р-ну), повторно благословляли на кожному порозі (с. Спас Коломийського р-ну), кропили свяченою водою, посипали житом, пшени-

Іл. 7. Вирушають до шлюбу, с. Лука Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. 1960-ті рр. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 353])

Іл. 9. Дорога до шлюбу, с. Нетребівка Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 353])

Іл. 11. Весільна хода, с. Петрів Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [24, с. 418])

цею, цукром¹, цукерками, копійками, переливали до-
рогу водою (с. Джурків Коломийського р-ну, с. Бе-
лелуя Снятинського р-ну, с. Далешове Городенків-
ського р-ну) і в супроводі весільних музик рушали до

¹ У Гринівцях на Тлумащині жито і цукор для цієї події спеціально освячували у день заповідей у церкві [35, с. 196].

Іл. 8. До шлюбу, с. Озеряни Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. 1960 р. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 351])

Іл. 10. Весільна хода, с. Петрів Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [24, с. 417])

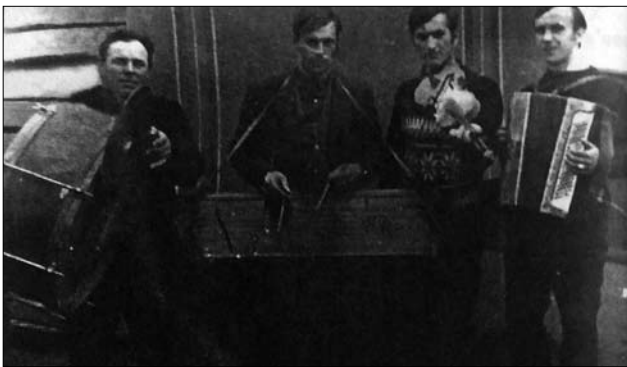
Іл. 12. Дорогою до шлюбу, с. Ісаків Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. 2000 р. (Ілюстрація за джерелом: [40, с. 9])

церкви [3, с. 290, 303; 6, с. 16; 8, с. 436; 18, с. 156—
157; 19, арк. 9, 14, 25, 42, 49, 57, 65, 106, 114; 20,
арк. 13—14, 24, 64, 73, 86, 95; 24, с. 419; 29, с. 80;
33, с. 44; 35, с. 196; 37, с. 72; 39, с. 45] (іл. 5—6).

Низкою звичаєво-світоглядних реалій, які мали на меті забезпечити майбутньому подружжю щасливу долю, супроводжувалась і дорога до церкви. Зчаста «устанавливалися до походу так»: молоді йшли до шлюбу, тримаючись за хустки (сс. Іллінці,

Іл. 13. Весільні музики лаштуються грати, с. Белелуя Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [32, с. 80])

Іл. 14. Весільні музики, с. Гринівці Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [35, с. 194])

Орелець на Снятинщині, с. Гринівці на Тлумаччині, с. Рожнів на Косівщині, м. Городенка) і не озираючись (с. Вовчинець, поблизу Івано-Франківська, с. Рожнів на Косівщині), виходили з хати по простеленому полотні і йшли «за сонцем» (с. Рожнів на Косівщині), наречена рушала до церкви розплетеною (с. Гринівці на Тлумаччині), дорогою молоді кланялись усім зустрічним і кидали в них цукерками (с. Рожнів на Косівщині, с. Лука на Городенківщині), попереду гостей йшли старости з хлібом (короваєм, калачами)² — «показували дорогу до шлюбу» (с. Рожнів на Косівщині), попереду молодят йшов хтось із родини чи троє музикантів, аби попередити зловорожі дії і «молодим це не пошкодило» (с. Іллінці на Снятинщині, с. Буківна на Тлумаччині), односельці вистерігались перейти молодим дорогу до шлюбу, особливо з труною (с. Гринівці на Тлу-

² Калачі, сіль, гроші, курка, зрідка — шматок м'яса призначалися для панотця і дяка як плата за шлюб [3, с. 233, 234, 256, 259; 5, с. 186; 6, с. 16; 20, арк. 35; 23, с. 136].

Іл. 15. Весільні музики, с. Гринівці Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [35, с. 194])

Іл. 16. Весільні музики, сс. Гринівці, Колінці Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [35, с. 195])

маччині) [3, с. 233, 256, 273, 277, 278; 7, с. 192—193; 8, с. 436; 16, арк. 28; 18, с. 157; 23, с. 136; 31, с. 79; 35, с. 196, 201] (іл. 7—16).

Розмаїті прикмети, завдяки яким намагались «відчитати» майбутнє молодят, наповнювали й момент зустрічі біля церкви, і власне шлюбну церемонію. Скажімо, у Луці на Городенківщині вірили, що молодий «добрий на прихід», а тому воліли, аби він першим увійшов до храму [18, с. 157]. Добрими намірами пояснювали й звичай розв'язувати (розшпилювати) елементи весільного вбрання під час шлюбної церемонії, «щоби жадні гудзи не в'їзали молодих — аби си добре жило» [3, с. 274; 7, с. 193]. Натомість за зле мали оказію, коли молодій під час шлюбу падали вінок чи корона з голови, намисто з ший, хустка з плечей або перстень з рук, бо це віщувало її смерть чи нетривке подружнє життя (сс. Великий Ключів, Мишин, Залуччя, Дебеславці на Коломийщині, сс. Іллінці, Будилів на Снятинщині, сс. Гринівці, Олешів, Сокирчин, Ісаків, Нижнів, Пужники, Бортники на Тлумаччині, с. Глушків на Городенківщині) [5, с. 184;

15, арк. 19, 26, 35, 38, 46; 16, арк. 14, 47, 63, 69, 142, 172; 17, арк. 37; 19, арк. 86; 35, с. 201]. Швидшу смерть одного з подружжя вбачали й у тому разі, коли його свічка горіла «темніше», якщо ж свічки горіли «однако», односельці вірили, що й молодята житимуть довго. На довжину життя міг, за віруваннями, вплинути й здогад про хворобу під час шлюбу. Позбутися «болечки», «слабості», якщо така була, можна було, згадавши про неї у часі вінчання (с. Далешове на Городенківщині) [6, с. 16; 20, арк. 52]. А от неподалік, у Городниці, вірили, що довше перебування собі у цьому світі можна забезпечити, якщо по шлюбі поквапитися швидше за свого обранця вийти з церкви [3, с. 265] (іл. 17—19).

Зчаста цікаві односельці намагались визначити, хто над ким «старшуватиме», а молодята відчайдушно намагались отримати той «верх» над своїм обранцем. Задля цього молода намагалась прийти до церкви пізніше, змушуючи його чекати, щоправда, запізнення зазвичай виправдовували тим, що їй довше вдягатися (сmt Чернелиця, с. Лука Городенківського р-ну, с. Гринівці Тлумацького р-ну) [18, с. 157; 35, с. 201]. У Долині, поблизу Тлумача, при зустрічі дорогою до церкви намагались не підходити першими, а тому «мірялися кроками», тобто робили назустріч одне одному по одному кроку [20, арк. 35]. Натомість у Торговиці (Городенківщина) вірили, що у майбутній сім'ї головуватиме той, «хто швидше прийде», «хто на кого швидше подивиться», «хто швидше поріг церкви переступить» [18, с. 157]. І досі поширеним на Покутті є вірування, що «пануватиме» той із молодят, «хто борше вклекне на рушник» чи «присяде» одяг свого обранця (с. Великий Ключів Коломийського р-ну, сс. Незвисько, Лука Городенківського р-ну, сс. Іллінці, Орелець Снятинського р-ну, сс. Вікняни, Гринівці, Буківна, Одаї, Сокирчин, Нижнів, Гарасимів Тлумацького р-ну, сс. Стриганці, Вільшаниця Тисменицького р-ну). Часом з цього приводу може навіть доходити до суперечки, аж поки панотець «робить сему кінець» [5, с. 189; 7, с. 193; 16, арк. 7, 26, 37, 54, 69, 76, 91, 99, 106, 115; 18, с. 157; 19, арк. 86—87; 20, арк. 14, 95; 35, с. 201]. З метою довідатись, кому належатиме «верховода», зчаста після шлюбу (рідше — наприкінці весілля) молодята «перелуп'ювали», «лупалисі» (розривали) чи кусали калач, намагаючись вхопити собі більшу

Іл. 17. Молоді дають шлюбну обітницю, с. Струпків Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [27, с. 63])

Іл. 18. Дружба й дружка тримають корони над головами молодят, с. Струпків Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [27, с. 64])

Іл. 19. Шлюб у церкві, с. Белелуя Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 1998 р. (Фото з Музею Н. Коринської с. Белелуя Снятинського р-ну)

його частину. Однак нині, аби забезпечити злагоду в сім'ї на самісінькому початку подружнього життя, іноді калач попередньо підрізають знизу (сс. Великий Ключів, Залуччя, Велика Кам'янка Коломий-

Іл. 20. Дві молоді пари на виході з церкви, с. Сілець Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [26, с. 21])

Іл. 21. Молоді з друзями і дружками після вінчання, с. Мишин Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. 1998 р. (Ілюстрація за виданням: [36, с. 306])

Іл. 24. Молоді з друзями і дружками. Коломийщина. 1970-ті рр. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 349])

Іл. 22. Молодий Михайло Белдик з букетом на правому боці грудей, с. Товмачик Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [33, с. 44])

Іл. 23. Наречені. 1970-ті рр. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 352])

ського р-ну, сс. Вікняни, Долина, Гринівці, Гарасимів Тлумачького р-ну, с. Незвисько Городенківського р-ну) [16, арк. 7, 91, 95, 99, 106; 19, арк. 14, 86, 95; 20, арк. 14, 35, 95; 35, с. 203].

Задля добрих стосунків у сім'ї подекуди по шлюбі молодий ділив навпіл калачик, пришитий до коміра сорочки, половину якого з'їдав сам, а іншу віддавав своїй обраниці, вона ж, натомість, годувала його і споживала сама трохи цукру (с. Далешове Городенківського р-ну) [6, с. 13—14, 16]. Деінде молоді виймали з-за пазухи калачі, які тримали там від часу «віриджіня», ділили їх навпіл, вділяли по половині одне одному, а іншою половиною частували родину свого обранця (с. Жуків на Тлумаччині, с. Чортовець на Городенківщині) [3, с. 227, 235, 257]. Калачиками з пазухи колись вгощали гостей молодята і в інших селах Тлумаччини (с. Вікняни), а згодом почали роздавати їм коло церкви цукерки [22, с. 407]. Власне звичай частувати присутніх на шлюбі солодощами (цукерки, калач, вмочений у мед), «щоб всім солодко було», відомий у різних куточках Покуття [19, арк. 57; 20, арк. 95; 24, с. 419; 29, с. 81] (іл. 20—24).

Дорога додому, як і шлях до церкви, могла супроводжуватися співом, про що свідчать деякі джерела:

*Ой лежев бирвін, бирвінковіч...
Ой ми в церкві були,
Ой шос там виділи,
Два вінці на престольці
Молодим на головці* (с. Орелець
Снятинського р-ну) [7, с. 193];

*Ой, на горі ба й церковиця стояла,
Ой, там Ива (Єва. — Л. Г.-П.) я з Адамом
шлюб брали,*

*На біленькім ба й рушничку стояли,
На пристолі два ангели співали,
Над головков дві свічници палали* (с. Іллінці
Снятинського р-ну) [31, с. 79];

*Подякуймо пану Богу,
Щей отцеві молодому,
Що нам цисі діти звінчав,
Не багато грошей узяв.
Лиш одного червоного
Тай від попа молодого.
Ще й курочку чубатеньку
За Марічку молоденьку* (с. Долішне Залуччя
Снятинського р-ну) [14, с. 1346]

(іл. 25—26).

Іл. 25. Повернення зі шлюбу, с. Грушів Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. 1951 р. (Ілюстрація за виданням: [34, с. 353])

Іл. 26. Весільна хода з церкви, с. Сілець Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. (Ілюстрація за виданням: [26, с. 48])

Однак окремі етнографічні дані вказують на те, що співали мало, «бо ще не їли і не пили» (с. Далешове на Городенківщині), або ж звичаю співати у цей час узагалі не було (с. Чортовець на Городенківщині) [3, с. 257]. Натомість низка обрядодій дублювала дорогу до шлюбу. Шлях молодятм переливали криничною чи свяченою водою, «щоб молода пара не занесла до хати якогось зла, наговорів та ворожбитських наслань», «аби були здорові, як вода», «аби вічно жили, повік не розводилиси і багато діток мали» (сс. Белелуя, Будилів, Красноставці Снятинського р-ну) [19, арк. 106, 114—115; 32, с. 71]. Молодих благословляли на порозі (іноді — на кожному порозі в оселі) хлібом і сіллю, посипали збіжжям і заводили до хати по простеле-ному полотні, подальше поводження з яким у деяких селах різнилося. Скажімо, в Іллінцях на Снятинщині ступати на полотно могла лише молода, по чому його забирали, «шоби не була в життю бідна».

Іл. 27. Зустріч молодої після шлюбу, с. Орельці Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 2015 р. (Ілюстрація за виданням: [13, с. 167])

Поганою прикметою вважали okazaію, якби хтось ще пройшовся полотном, і в Орельці на Снятинщині та у Вербівцях на Городенківщині. Саме тому неподалік, у Торговиці, опісля на полотно кидали гроші, швиденько змотували його і дарували братові чи сестрі. Натомість у деяких сусідніх селах вірили, що особа, яка вслід за молодою ступить на полотно, незабаром одружиться: «*За нив живо хтось незаміжній іде по тому полотні, щоб швидко вийти заміж*», «*Мали пройти по цьому полотні дружки, хто швидше по ньому пробіжить, то швидше одружиться*» (сс. Лука, Монастирок Городенківського р-ну) [2, с. 93; 3, с. 235, 257, 274, 280, 304, 314; 5, с. 185; 6, с. 17; 7, с. 193—196; 8, с. 439; 14, с. 1354; 18, с. 157; 19, арк. 49; 24, с. 420; 30, с. 218; 31, с. 80]. Окрім того, звінчану пару частували медом, напували горілкою, яку зчаста допивати не годилося, відтак рештки вихлюпували позад себе, заводили до хати за рушник чи хліб і водили навколо столу тощо [3, с. 274, 304; 8, с. 439; 23, с. 136—137; 27, с. 33; 28, с. 169; 29, с. 81; 35, с. 203] (іл. 27).

Нині після вінчання молодята рушають туди, де триватиме весільне дійство. Натомість у минулому вони розходились по своїх домівках, де ці та подальші обрядові чинності здебільшого дублювалися для кожного із подружжя, хоча могли й різнитися.

Висновки. Аналіз фактографічних даних дає змогу констатувати, що розглянутий фрагмент весільної обрядовості Покуття має питомі загальноукраїнські риси. На користь цього твердження свідчить низка праць про весільну обрядовість загалом і досліджувані звичаї зокрема [42, с. 217—228; 43; 44; 45,

с. 75—93; 46; 47, с. 232—248; 48; 49, с. 302—319 та ін.]. Водночас, як це й притаманно етнолокальним варіантам традиції, покутський має своєрідні риси. Це, зокрема, локальні пояснення і тлумачення обрядодій, тривале збереження чи, принаймні, побутування окремих явищ (останній танець перед шлюбом, переливання дороги молодят, розривання калача після вінчання, частування солодким присутніх біля церкви) тощо. Власне такі місцеві релікти спонукають до подальших досліджень і осмислення покутської весільної традиції.

1. *Весілля на Коломийщині*. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=5515955581856457> (дата звернення: 4.11.2022).
2. Waigiel L. *Rys miasta Kołomyi*. Kołomyja, 1877. 114 s.
3. Kolberg O. *Dziela wszystkie*. Wrocław; Poznań: Polskie Wydawnictwo Muzyczne; Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1961. Т. 29: Pokucie. Cz. 1. 358 s.
4. Mroczko K.Fr. Śniatyńszczyzna. (Przyczynek do etnografii krajowej). *Przewodnik naukowy i literacki*. 1897. Т. XXV. Z. IV. S. 289—304; Z. V. S. 385—402; Z. VI. S. 481—498; Z. VII. S. 577—595.
5. Голубовичева О. Весіле в селі Ілинцях, Снятинського повіту. *Матеріяли до української етнології*. Львів, 1919. Т. XIX—XX. С. 177—193.
6. Волошинський І. Весіле в Далешеві, Городенського повіту. *Матеріяли до української етнології*. Львів, 1919. Т. XIX—XX. С. 2—34.
7. *Весілля в селі Орельці Снятинського повіту на Станіславщині*. Записав В. Равлюк. 1890. *Весілля*: у 2 кн. Київ: Наукова думка, 1970. Кн. 2. С. 183—214.
8. *Покутське весілля*. Текст і мелодії записав М.В. Гушул в селі Рожнів Косівського району Івано-Франківської області. 1968. *Весілля*: у 2 кн. Київ: Наукова думка, 1970. Кн. 2. С. 426—463.
9. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 355 б. Арк. 1—188. Паньків М.І. Семья и семейный быт на Покутье (1850—1980). Дисерт. канд. истор. наук. Івано-Франковск, 1988.
10. Паньків М. *Весілля у селі Вербівцях на Городенківщині*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 108 с.
11. Паньків М. Весільна атрибутика Покуття. *Ямгорів*. 2011. Ч. 18—19. С. 228—233.
12. Немец В. Деревце як предметно-символічний компонент весільного ритуалу: волинсько-покутські паралелі (на матеріалах з Радехівського і Богородчанського районів). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Рівне: Зень О., 2014. Випуск 25. С. 185—186.
13. Герус Л. «Колач» у весільному обряді покутян кінця XIX — початку XXI століття: пластичне вирішення,

- символіка, функції. *Народознавчі зошити*. 2017. № 1. С. 160—170.
14. Конопка В. Весільний обряд на Покутті (етнографічні матеріали із с. Долішне Залуччя Снятинського та с. Поточище Городенківського районів Івано-Франківської обл.). *Народознавчі зошити*. 2019. № 5 (149). С. 1342—1357.
  15. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 704. Арк. 1—51. Серебрякова О.Г. Покуття (польові матеріали, зібрані в Коломийському та Снятинському р-нах Івано-Франківської обл., 2013 р.).
  16. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 771. Арк. 1—175. Серебрякова О.Г. Покуття (польові матеріали, зібрані в Тлумацькому, Тисменицькому та Городенківському р-нах Івано-Франківської обл., 2014 р.).
  17. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 782. Арк. 1—253. Серебрякова О.Г. Покуття (польові матеріали, зібрані в Городенківському р-ні Івано-Франківської обл., 2016, 2017 рр.).
  18. Бойчук Х. Весільна обрядовість Городенківщини (за матеріалами експедиції 2016 р.). *Народознавчі зошити*. 2017. № 1. С. 154—159.
  19. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 698. Арк. 1—116. Горошко Л.М. Польові матеріали з Покуття (Коломийський, Городенківський, Тлумацький, Снятинський р-ни Івано-Франківської обл., 2013 р.).
  20. *Архів ІН НАН України*. Ф. 1. Оп. 2. Од. зб. 736. Арк. 1—97. Горошко-Погорецька Л.М. Польові матеріали з Покуття (Тлумацький, Тисменицький, Городенківський р-ни Івано-Франківської обл., 2014 р.).
  21. Горошко-Погорецька Л. «Тулися міх до міха, а торба до торби» (передвесільні звичаї на Покутті). *Народознавчі зошити*. 2019. № 3 (147). С. 580—590.
  22. Андрусак С., Білий Д., Дволяк М., Качорак Я. *Вікняни: з правіків до сьогодення*. Львів: Українські технології, 2007. 451 с. 160 с.: іл.
  23. Возняк В. *Село моє — України цвіт*. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003. 208 с.
  24. Гачинський М. *Нарис з історії села Петрова*. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. 516 с.
  25. Грабовецький В. *Іванівці. Літопис села над Прутом*. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2001. 264 с.
  26. Дрابعук І. *Сілецьке весілля*. Івано-Франківськ: СІ-МИК, 2008. 96 с.
  27. Жибак Г., Хімей Р. *Традиційні українські обряди та звичаї (весілля, хрестини, гайвки)*. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 124 с.
  28. Жолобайло Я. «*Це Матіївці — наше село...*»: історико-етнографічний нарис. Коломия: Вік, 2000. 184 с.
  29. *Історія Урїнова. Нариси з історії села Урїнів Тисменицького району Івано-Франківської обл.* За ред. В. Костіва. Івано-Франківськ: Плаї, 2000. 280 с.
  30. Когуч Б.О., Сас О.Л. *Нариси з історії села Павелча (Павлівка)*. Івано-Франківськ: Лік, 1998. 260 с.
  31. Королько О. Весільні обрядово-звичаєві традиції Покуття і Гуцульщини на початку ХХ ст.: порівняльний огляд. Снятин, Снятинщина: історія і сьогодення. *Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 850-річчю міста Снятина на Покутті*. Снятин: ПрутПринт, 2008. С. 77—84.
  32. Марусик П. «*Белелує, колиско моя!*» *Історія, етнографія, побут Покутського села*. Галич, 2000. 217 с.
  33. Петрук М., Петрук П. *Історія Товмачика: історико-краєзнавчий нарис*. Коломия: Вільний голос, 2000. 96 с.
  34. *Покуття: історико-етнографічний нарис*. Авт. ідеї В. Марчук; гол. ред. А. Королько; рец. Г. Кожоляно, О. Сухий, В. Нагірний. Львів: Манускрипт, 2010. 456 с.
  35. Слободян Н. Гринівецьке весілля. *Ямгорів*. 2008. Ч. 15. С. 172—216; 2009. Ч. 16—17. С. 220—225.
  36. Сорич М. *Історія Мишина*. Коломия, 2000. 346 с.
  37. Стрижевська Н. Сучасне весілля у Сопові. *Матеріали круглого краєзнавчого столу «Коломийська Гуцульщина»*. Коломия, 2006. С. 68—74.
  38. Тафійчук М. Ключівський весільний вінок. *Матеріали круглого краєзнавчого столу «Коломийська Гуцульщина»*. Коломия, 2006. С. 36—38.
  39. Ципердюк М. *Село над Золотою Бистрицею*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. 112 с. + 48 с.: іл.
  40. *Весільна обрядовість с. Ісаків* (рукопис). Авт.-упор. С.В. Денис. 22 с.
  41. *Локальна історія*. URL: <https://www.facebook.com/LokalnaIstoria/photos/pb.173162079529892.-2207520000.1473157423./568747603304669/?type=3&theater> (дата звернення: 14.03.2016).
  42. Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди. *Поділля: історико-етнографічне дослідження*. Київ: Доля, 1994. С. 217—228.
  43. Борисенко В.К. *Весільні звичаї та обряди на Україні: історико-етнографічне дослідження*. Київ: Наукова думка, 1988. 192 с.
  44. Босик З.О. *Родинна обрядовість: Трансформація та архетипові мотиви весільної обрядовості Середньої Наддніпряни: монографія*. Київ: НАКК-КіМ, 2010. 344 с.
  45. Гузій Р., Вархол Н., Вархол Й., Остапик О. Весільні обряди. *Лемківщина: історико-етнографічне дослідження: у 2 т.* Львів: Інститут народознавства НАНУ, 2002. Т. 2. Духовна культура. С. 75—93.
  46. Здоровега Н.І. *Нариси народної весільної обрядовості на Україні*. Київ: Наукова думка, 1974. 160 с.
  47. Здоровега Н.І. *Народні звичаї та обряди. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження*. Київ: Наукова думка, 1983. С. 232—248.
  48. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. *Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20—80-ті рр. ХХ ст.)*. Одеса: Гермес, 2008. 256 с.
  49. Сявавко Є.І. *Сімейна обрядовість. Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження*. Київ: Наукова думка, 1987. С. 302—319.

REFERENCES

- Wedding in Kolomyja district*. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=5515955581856457> (Last accessed: 4.11.2022) [in Ukrainian].
- Waigiel, L. (1877). *Essay of the city of Kolomyja*. Kolomyja [in Polish].
- Kolberg, O. (Ed.). (1961). Pokucie. In Kolberg, O. *All works* (Vol. 29, p. 1). Wrocław; Poznań: Polskie Wydawnictwo Muzyczne; Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza [in Polish].
- Mroczo, K.Fr. (1897). Sniatynszczyzna (A contribution to national ethnography). *Scientific and literary guide*, 4 (Vol. XXV, pp. 289—304; 5, 385—402; 6, 481—498; 7, 577—595) [in Polish].
- Golubovycheva, O. (1919). Wedding in the village Ilyntsi, Sniatyn district. *Materials for Ukrainian ethnology* (Vol. XIX—XX, pp. 177—193) [in Ukrainian].
- Voloshynsky, I. (1919). Wedding in Daleshiv, Horodensky district. *Materials for Ukrainian ethnology* (Vol. XIX—XX, pp. 2—34) [in Ukrainian].
- Ravliuk, V. (Ed.). (1970). *Wedding in the village of Orel's', Sniatynskij district in Stanislavskij Region*. 1890. In *Wedding: in 2 books* (Book 2, pp. 183—214). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Pokuttia's wedding*. (1970). Text and melodies recorded by M.V. Gushul in the village of Rozhniv, Kosivskij district, Ivano-Frankivsk region. 1968. In *Wedding: in 2 books* (Book 2, pp. 426—463). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Pankiv, M.I. (1988). *Family and family life on Pokutyie (1850—1980)*. (Candidate dissertation). *Archive of the IN NANU (Archive of the Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine)*. F. 1. Op. 2. Od. save 355 b. Arc. 1—188 [in Russian].
- Pankiv, M. (2000). *Wedding in the village of Verbiivtsi in Gorodenkivshchyna*. Ivano-Frankivsk: Lileja-NV [in Ukrainian].
- Pankiv, M. (2011). Wedding attributes of Pokuttia. *Yamhoriv*, 18—19, 228—233 [in Ukrainian].
- Niemietz, V. (2014). Small tree as a subject-symbolic component of the wedding ritual: the Volyn-Pokuttia parallels (on materials from the Radekhivskij and Bogorodchanskij districts). *Actual problems of national and world history: Collection of scientific works: Scientific notes of Rivne State Humanitarian University* (Issue 25, pp. 185—186). Rivne: Zen' O. [in Ukrainian].
- Gerus, L. (2017). «Kolach» in the wedding ceremony of the inhabitants of Pokuttia of the end of nineteenth and the beginning of twenty-first centuries: a plastic solution, symbolism, functions. *The Ethnology notebooks*, 1, 160—170 [in Ukrainian].
- Konopka, V. (2019). Wedding rite in Pokuttia (ethnographic materials from the village Dolishnie Zaluchchia of Sniatyn'skyi district and the village Potochyshe of Horodenkiv'skyi district, Ivano-Frankivsk region). *The Ethnology notebooks*, 5 149), 1342—1357 [in Ukrainian].
- Serebriakova, O.H. (2013). Pokuttia (field materials, collected in Kolomyjs'kyj and Snyatyn'skyj districts, Ivano-Frankivsk oblast'). *Archive of the IN NANU*. F. 1. Op. 2. Od. save 704. Arc. 1—51 [in Ukrainian].
- Serebriakova, O.H. (2014). Pokuttia (field materials, collected in Tlumats'kyj, Tysmenyts'kyj and Horodenkiv'skyj districts, Ivano-Frankivsk oblast'). *Archive of the IN NANU*. F. 1. Op. 2. Od. save 771. Arc. 1—175 [in Ukrainian].
- Serebriakova, O.H. (2016, 2017). Pokuttia (field materials, collected in Horodenkiv'skyj district, Ivano-Frankivsk oblast'). *Archive of the IN NANU*. F. 1. Op. 2. Od. save 782. Arc. 1—253 [in Ukrainian].
- Boychuk, K. (2017). Wedding ceremony of Horodenkivshchyna (based on the materials of the expedition in 2016). *The Ethnology notebooks*, 1, 154—159 [in Ukrainian].
- Horoshko, L.M. (2013). Field materials from Pokuttia (Kolomyjs'kyj, Horodenkiv'skyj, Tlumats'kyj, Snyatyn'skyj districts, Ivano-Frankivsk oblast'). *Archive of the IN NANU*. F. 1. Op. 2. Od. save 698. Arc. 1—116 [in Ukrainian].
- Horoshko-Pohoretska, L.M. (2014). Field materials from Pokuttia (Tlumats'kyj, Tysmenyts'kyj, Horodenkiv'skyj districts, Ivano-Frankivsk oblast'). *Archive of the IN NANU*. F. 1. Op. 2. Od. save 736. Arc. 1—97 [in Ukrainian].
- Horoshko-Pohoretska, L. (2019). Press sack to sack, and bag to bag [«Tulysia mich do micha, a torba do torby»] (pre-wedding customs in Pokuttia). *The Ethnology notebooks*, 3 (147), 580—590 [in Ukrainian].
- Andrusiak, S., Bilyj, D., Dvojak, M. & Kachorak, Y. (Eds.). (2007). *Vikniany: from the past to the present*. Lviv: Ukrajins'ki tehnologiji [in Ukrainian].
- Vozniak, V. (2003). *My village — Ukraine's blossom*. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria [in Ukrainian].
- Gachynskij, M. (2006). *Essay of the history of the village Petriv*. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria [in Ukrainian].
- Grabovetskyj, V. (2001). *Ivaniivtsi. The chronicle of the village over the Prut*. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria [in Ukrainian].
- Drabchuk, I. (2008). *The wedding of Silets'*. Ivano-Frankivsk: SIMYK [in Ukrainian].
- Zhybak, G. & Khimej, R. (Eds.). (2010). *Traditional Ukrainian rites and customs (wedding, christening, hajivky)*. Ivano-Frankivsk: Misto NV [in Ukrainian].
- Zholobajlo, Y. (2000). «This is Matijivtsi — our village...»: *Historical and ethnographic essay*. Kolomyja: Vik [in Ukrainian].
- Kostiv, V. (Ed.). (2000). *The History of Ugryniv. Essays of the history of the village of Ugryniv in the Tysmenytsia district of Ivano-Frankivsk region*. Ivano-Frankivsk: Plaj [in Ukrainian].
- Koguch, B. & Sas, O. (1998). *Essays of the history of the village of Pavelcha (Pavlivka)*. Ivano-Frankivsk: Lik [in Ukrainian].
- Korol'ko, O. (2008). Wedding ceremonial and customary traditions of Pokuttia and Hutsul'shchyna at the beginning of the 20th century: comparative survey. *Sniatyn, Sniatyn'schina: History and Present*. Materials of the scientific

- and practical conference devoted to the 850th anniversary of the city of Snyatyn in Pokuttia (Рр. 77—84). Sniatyn: PrutPrint [in Ukrainian].
- Marusyk, P. (2000). «Beleluje, my cradle!» *History, ethnography, life of Pokuttia's village*. Halych [in Ukrainian].
- Petruk, M. & Petruk, P. (2000). *The history of Tovmachyk: Historical and ethnographic essay*. Kolomyja: Vil'nyj holos [in Ukrainian].
- Marchuk, V., Korol'ko, A., Kozholianko, G., Sukhyj, A., & Nagirnyj, V. (Eds.). (2010). *Pokuttia: Historical and Ethnographic Essay*. Lviv: Manuscript [in Ukrainian].
- Slobodian, N. (2008, 2009). Hrynivtsi's wedding. *Yamhoriv*, 15, 172—216; 16—17, 220—225 [in Ukrainian].
- Sorych, M. (2000). *The History of Myshyn*. Kolomyja [in Ukrainian].
- Stryzhevska, N. (2006). Modern wedding in Sopiv. *Materials of the round-table local lore «Kolomyjs'ka Hutsul'shchyna»* (Рр. 68—74). Kolomyja [in Ukrainian].
- Tafijchuk, M. (2006). Kluchiv's wedding wreath. *Materials of the round-table local lore «Kolomyjs'ka Hutsul'shchyna»* (Рр. 36—38). Kolomyja [in Ukrainian].
- Tsyperdiuk, M. (2004). *The Village over Golden Bystrycia*. Ivano-Frankivsk: Lileja-NV [in Ukrainian].
- Denys, S.V. (Ed.). *Wedding rites of village Isakiv (handwriting)* [in Ukrainian].
- Local history*. Retrieved from: <https://www.facebook.com/Lokalistoria/photos/pb.173162079529892.-2207520000.1473157423./568747603304669/?type=3&theater> (Last accessed: 14.03.2016).
- Borysenko, V. (1994). Wedding customs and ceremonies. In *Podillia: historical and ethnographic research* (Рр. 217—228). Kyiv: Dolia [in Ukrainian].
- Borysenko, V. (1988). *Wedding customs and ceremonies in Ukraine: historical and ethnographic research*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Bosyk, Z. (2010). *Family rituals: Transformation and archetypical motives of wedding ceremonies of the Middle Dnipro region: monograph*. Kyiv: NAKKKIM [in Ukrainian].
- Guzii, R., Warhol, N., Warhol, J., & Ostapyk, O. (2002). Wedding ceremonies. In *Lemkivshchyna: historical and ethnographic research* (Vol. 2: Spiritual culture, pp. 75—93). Lviv: IN NANU [in Ukrainian].
- Zdoroveha, N. (1974). *Essays of folk wedding ceremonies in Ukraine*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Zdoroveha, N. (1983). National customs and rites. In *Boykivshchyna: historical and ethnographic research* (Рр. 232—248). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Kushnir, V. & Petrova, N. (2008). *Traditional wedding ceremony of the Ukrainians of the Odesa region (20—80's of the twentieth century)*. Odesa: Hermes [in Ukrainian].
- Siavavko, E. (1987). Family Rites. In *Hutsul'shchyna: historical and ethnographic research* (Рр. 302—319). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].